

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ιωάννα Μπέλλου
ΕΔΙΠ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τεχνικές Διδασκαλίας

Ο όρος «τεχνική διδασκαλίας» ή «διδακτική τεχνική» αφορά ένα παιδαγωγικό «εργαλείο», το οποίο χαρακτηρίζει τη διδακτική μορφή της διδασκαλίας. Αξιοποιείται στο πλαίσιο των διδακτικών-μαθησιακών δραστηριοτήτων.

Με τη χρήση των διδακτικών τεχνικών δίνεται με καθορισμένο τρόπο η δυνατότητα στους μαθητές να σκεφτούν, να συζητήσουν, να γράψουν, να σχολιάσουν και να ασκηθούν ατομικά ή ομαδικά.

Τεχνικές Διδασκαλίας

Οι διδακτικές τεχνικές χρησιμοποιούνται **εναλλακτικά**, ανάλογα με τους διδακτικούς στόχους, τις συνθήκες, τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των μαθητών, ώστε να κινητοποιείται και να διατηρείται το μαθησιακό ενδιαφέρον και τελικά να επιτυγχάνονται θετικά μαθησιακά αποτελέσματα.

Επιπλέον, η αξιοποίηση πολλαπλών διδακτικών τεχνικών στη διδασκαλία ικανοποιεί τις ανάγκες και τα διαφορετικά στυλ μάθησης των εκπαιδευόμενων.

Προσφέρει ποικιλία μορφών διδασκαλίας καθώς και την ευκαιρία να εξασκούνται οι εκπαιδευόμενοι σε εναλλακτικές συνθήκες μάθησης.

Τεχνικές διδασκαλίας

1. Εισήγηση ή Διάλεξη ή Μονολογική Παρουσίαση
2. Καταιγισμός ιδεών
3. Ομάδες εργασίας
4. Συζήτηση ή διάλογος
5. Ερωταποκρίσεις
6. Χιονοστιβάδα
7. Επίδειξη - Πρακτική άσκηση
8. Ιστοεξερεύνηση
9. Αντεστραμμένη διδασκαλία
10. Εννοιολογική Χαρτογράφηση και Εννοιολογικός Χάρτης
11. Παίξιμο ρόλων

Εισήγηση ή Διάλεξη ή Μονολογική Παρουσίαση

Η τεχνική της «παραδοσιακής» διδασκαλίας παρουσιάζει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- είναι χρήσιμη για την εισαγωγή νέων θεμάτων, για την συνόψιση μεγάλης ποσότητας ύλης καθώς και την καθοδήγηση του προβληματισμού των εκπαιδευόμενων
- πραγματοποιεί τη μετάδοση συγκροτημένων πληροφοριών και την ανάλυση εννοιών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα
- οι μαθητές συχνά αισθάνονται ασφαλέστερα όταν απλώς παρακολουθούν παρά όταν τους ζητείται να επεξεργαστούν απόψεις ή ζητήματα μόνοι τους ή με άλλους.

Εισήγηση ή Διάλεξη ή Μονολογική Παρουσίαση

Παρά την αρνητική της αντιμετώπιση ως τεχνική, υπάρχουν περιπτώσεις στη διδασκαλία κατά τις οποίες επιβάλλεται η χρήση της για μικρό χρονικό διάστημα (π.χ. γνωστοποίηση των διδακτικών στόχων, ανακεφαλαίωση εννοιών, επισήμανση παρανοήσεων και δυσνόητων σημείων, καθοδήγηση της διδακτικής διαδικασίας, κ.λπ.).

Καταιγισμός ιδεών

Αφορά στην εξέταση ενός θέματος ή μιας έννοιας, με την προτροπή των εκπαιδευόμενων να εκφράσουν αυθόρμητα και ελεύθερα τις ιδέες τους.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της ο εκπαιδευτικός αρχικά θέτει ένα κατάλληλο ερώτημα, με στόχο να προβληματίσει τους εκπαιδευόμενους και να διεγείρει τη σκέψη και τη φαντασία τους, να προκαλέσει τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στη διερεύνηση του θέματος, με όποια αυθόρμητη ιδέα ή πρόταση έχουν.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι καταγράφουν τις ιδέες τους ατομικά ή σε ομάδες. Ένα ψηφιακό κοινόχρηστο έγγραφο διευκολύνει πολύ τη διαδικασία.

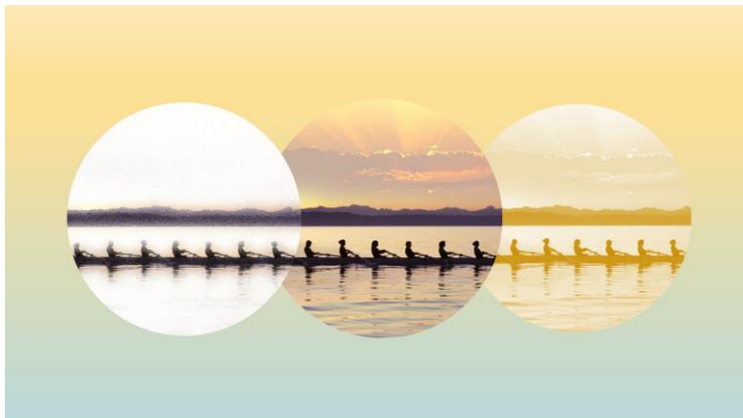
Σε επόμενη φάση πραγματοποιείται ταξινόμηση και κατηγοριοποίηση των ιδεών ή και διάταξή τους από τους εκπαιδευόμενους ανάλογα με την σχέση που παρουσιάζουν με το συζητούμενο θέμα.

Καταιγισμός ιδεών

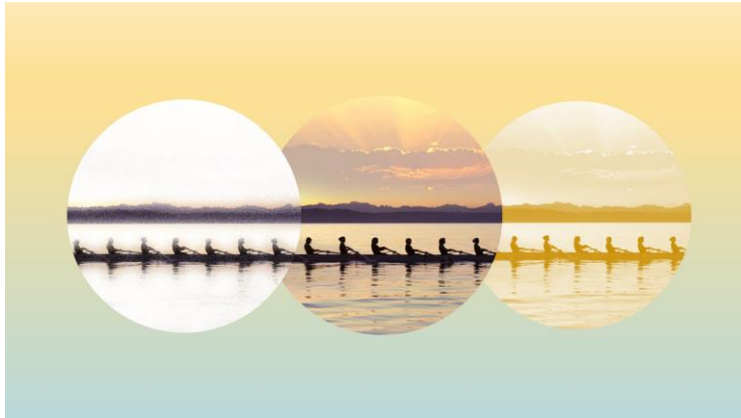
Ο καταιγισμός ιδεών είναι χρήσιμη τεχνική σε διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων, στην εισαγωγή ενός νέου θέματος ή έννοιας, για την ανάκληση θεμάτων που ήδη γνωρίζουν οι εκπαιδευόμενοι και για την αξιολόγηση του μαθήματος.

Ομάδες εργασίας

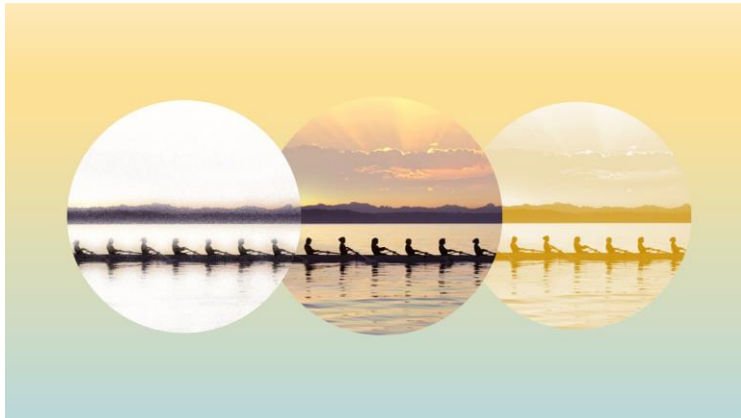
Στο πλαίσιο εφαρμογής της τεχνικής των ομάδων εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι κατανεμημένοι σε ομάδες, ανταλλάσσουν εμπειρίες, εκπονούν δραστηριότητες, ασκήσεις, επιλύουν προβλήματα, εκτελούν πειράματα, καταλήγουν σε συμπεράσματα, με στόχο την καλλιέργεια δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας και την πληρέστερη επεξεργασία του εξεταζόμενου θέματος.

Ομάδες εργασίας

Η εργασία σε ομάδες ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή και αναπτύσσει την επικοινωνία, την ελεύθερη έκφραση ιδεών και την αυθόρμητη ανταλλαγή απόψεων. Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να αλληλοβοηθούνται και καλλιεργούνται κοινωνικές αρετές, όπως η ευγένεια και ο αλληλοσεβασμός.

Ομάδες εργασίας

Η τεχνική «Ομάδες εργασίας» εφαρμόζεται διαφορετικά σε περιπτώσεις όπως:

- επεξεργασία κειμένου για κατανόηση περιεχομένου, συναρμολόγηση περιεχομένου- παζλ,
- συζήτηση με αντιπαράθεση επιχειρημάτων,
- παραγωγή ιδεών για ορισμένο θέμα και άλλες.

Συζήτηση ή διάλογος

Η λειτουργία της συζήτησης κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική καθώς δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να περιγράψουν, να αναλύσουν τις διδαχθείσες έννοιες και θέματα, να συμμετάσχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία, να δραστηριοποιηθούν νοητικά, να διαπιστώσουν την αντίδραση των άλλων στις τοποθετήσεις τους, να παραθέσουν λογικά επιχειρήματα, να αξιολογήσουν.

Συζήτηση ή διάλογος

Ο διάλογος επιτρέπει την ανταλλαγή απόψεων μέσα στην ομάδα των εκπαιδευόμενων γύρω από ένα θέμα ή πρόβλημα, με στόχο την κατάληξη σε συμπεράσματα ή αποφάσεις. Στο πλαίσιο της συζήτησης, η επικοινωνία πραγματοποιείται μεταξύ των εκπαιδευόμενων, με τη συντονιστική παρέμβαση του εκπαιδευτικού.

Συζήτηση ή διάλογος

Η τεχνική αυτή απαιτεί ο εκπαιδευτικός να έχει προετοιμάσει το πλαίσιο της συζήτησης και τους άξονες πάνω στους οποίους θα κινηθεί, καθώς και την διευθέτηση των ερωτήσεων, με στόχο να οδηγήσει τους εκπαιδευόμενους στα αναμενόμενα συμπεράσματα.

Οι ερωταποκρίσεις

Οι ερωταποκρίσεις αποτελούν βασικό στοιχείο ενός διαλόγου και η ποιότητά τους καθορίζει την επιτυχία της συζήτησης. Πρώτος που στήριξε θεωρητικά τη χρήση των ερωταποκρίσεων ήταν ο Σωκράτης με τη «μαιευτική» μέθοδο. Η ερώτηση τις περισσότερες φορές επηρεάζει την απάντηση και κατ' επέκταση την επιτυχία της συζήτησης.

Οι ερωταποκρίσεις

Για το λόγο αυτό, ενδεικτικά χαρακτηριστικά για εύστοχες ερωτήσεις είναι: σαφήνεια και φυσικότητα, συντομία και περιεκτικότητα, σκοπιμότητα και συνέχεια, μέτρια δυσκολία και πρόκληση της σκέψης. Οι ερωταποκρίσεις συχνά συνδυάζονται με την πρακτική άσκηση υποστηρίζοντας την διερευνητική μάθηση.

Οι ερωταποκρίσεις

Οι ερωταποκρίσεις όπως και ο διάλογος απαιτούν ο εκπαιδευτικός να έχει προετοιμάσει το πλαίσιο της διαδικασίας και τους άξονες πάνω στους οποίους θα κινηθούν τα ερωτήματα, καθώς και την κλιμάκωση των ερωτήσεων με στόχο να οδηγήσει τους εκπαιδευόμενους στα αναμενόμενα συμπεράσματα.

Χιονοστιβάδα

Δίνεται ένα ερώτημα διατυπωμένο με σαφήνεια και κάθε μαθητής αρχικά, σκέφτεται το θέμα.

Στη συνέχεια σε ένα κοινόχρηστο έγγραφο, που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός, απαντά γραπτά στο ερώτημα.

Ύστερα συγκρίνει τις απαντήσεις του με εκείνες των συμμαθητών του. Εντοπίζει κοινές απόψεις και διαφορές και δημιουργεί ομάδα μαθητών με κοινές απόψεις.

Με όσες ομάδες νομίζει ότι συγκλίνουν οι απόψεις και μπορούν να συμφωνήσουν, συγκεράζοντας τις προτάσεις τους, σχηματίζουν μια νέα ομάδα και διατυπώνουν ξανά από κοινού τις προτάσεις τους.

Χιονοστιβάδα

Στη συνέχεια οι ομάδες συνενώνονται με όσες διαπιστώνουν ότι έχουν κοινή οπτική για μερικά σημεία.

Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται με ομάδες περισσότερων ατόμων, που δημιουργούνται διατυπώνοντας συνενωτικά, μέσα από διάλογο τις απαντήσεις τους.

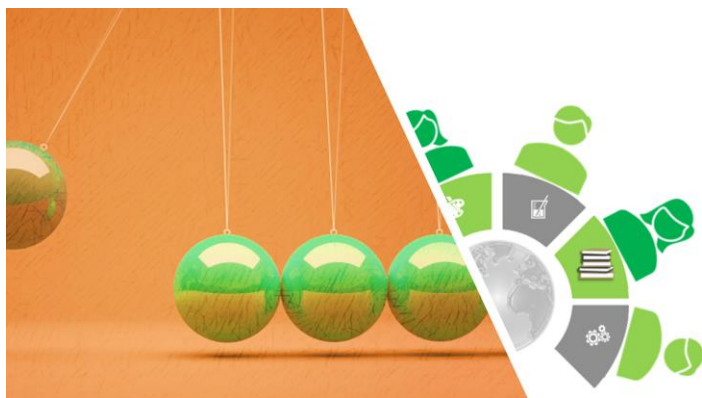
Έτσι οι ομάδες γίνονται λιγότερες, με όλο και περισσότερα μέλη φυσικά, ώσπου να καταλήξουν σε όσο το δυνατό λιγότερες διαφοροποιημένες ομάδες.

Χιονοστιβάδα

Οι εκπρόσωποι των λίγων μεγάλων ομάδων που προκύπτουν σταδιακά, συζητούν για να συμφωνήσουν, με σύνθεση των απόψεων, σε ένα κοινό και για όλους αποδεκτό αποτέλεσμα. Οι τελικές απόψεις παρουσιάζονται στην ολομέλεια της τάξης, όπου γίνεται διάλογος και εξάγονται συμπεράσματα. Η τεχνική είναι αποτελεσματική γιατί δεν ευνοούνται οι παρεμβάσεις εκτός θέματος και ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκληρωμένη εφαρμογή της είναι σχετικά μικρός.

Επίδειξη

Η τεχνική της επίδειξης χρησιμοποιείται κυρίως για την απόκτηση πρακτικών γνώσεων.

Είναι συνήθως κατάλληλη για τη διδασκαλία πρακτικών θεμάτων και υποστηρίζεται από άλλες τεχνικές όπως η εισήγηση, οι ερωταποκρίσεις για την διερεύνηση και καθοδήγηση και η συζήτηση.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της επίδειξης, οι μαθητές μαθαίνουν, παρατηρώντας αρχικά τον εκπαιδευτικό να εκτελεί ή να παρουσιάζει μια πράξη και στη συνέχεια επαναλαμβάνουν οι ίδιοι, με την καθοδήγηση του, την πράξη που προηγουμένα εκτέλεσε ο εκπαιδευτικός.

Πρακτική άσκηση

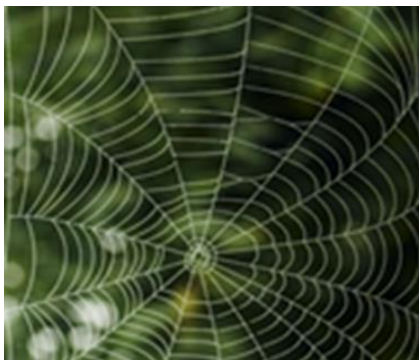
Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και η ενεργοποίηση των μαθητών.

Οι μαθητές καλούνται ατομικά ή συλλογικά να εκπονήσουν μια δραστηριότητα (π.χ. επεξεργασία ενός θέματος, επίλυση ενός προβλήματος, πραγματοποίηση ενός πειράματος), που συνδέεται άμεσα με τους διδακτικούς στόχους, με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού.

Μέσα από την πρακτική άσκηση δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να μάθουν «κάνοντας».

Έτσι μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της άσκησης ή της δραστηριότητας αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους.

Ιστοεξερεύνηση

Η ιστοεξερεύνηση είναι ένα εκπαιδευτικό σενάριο, στο οποίο οι πληροφορίες που χρειάζονται οι μαθητές για να απαντήσουν ένα ερώτημα, προέρχονται από στοχοθετημένη, κατευθυνόμενη αναζήτηση στον παγκόσμιο ιστό.

Χαρακτηριστικά ιστοεξερεύνησης

1

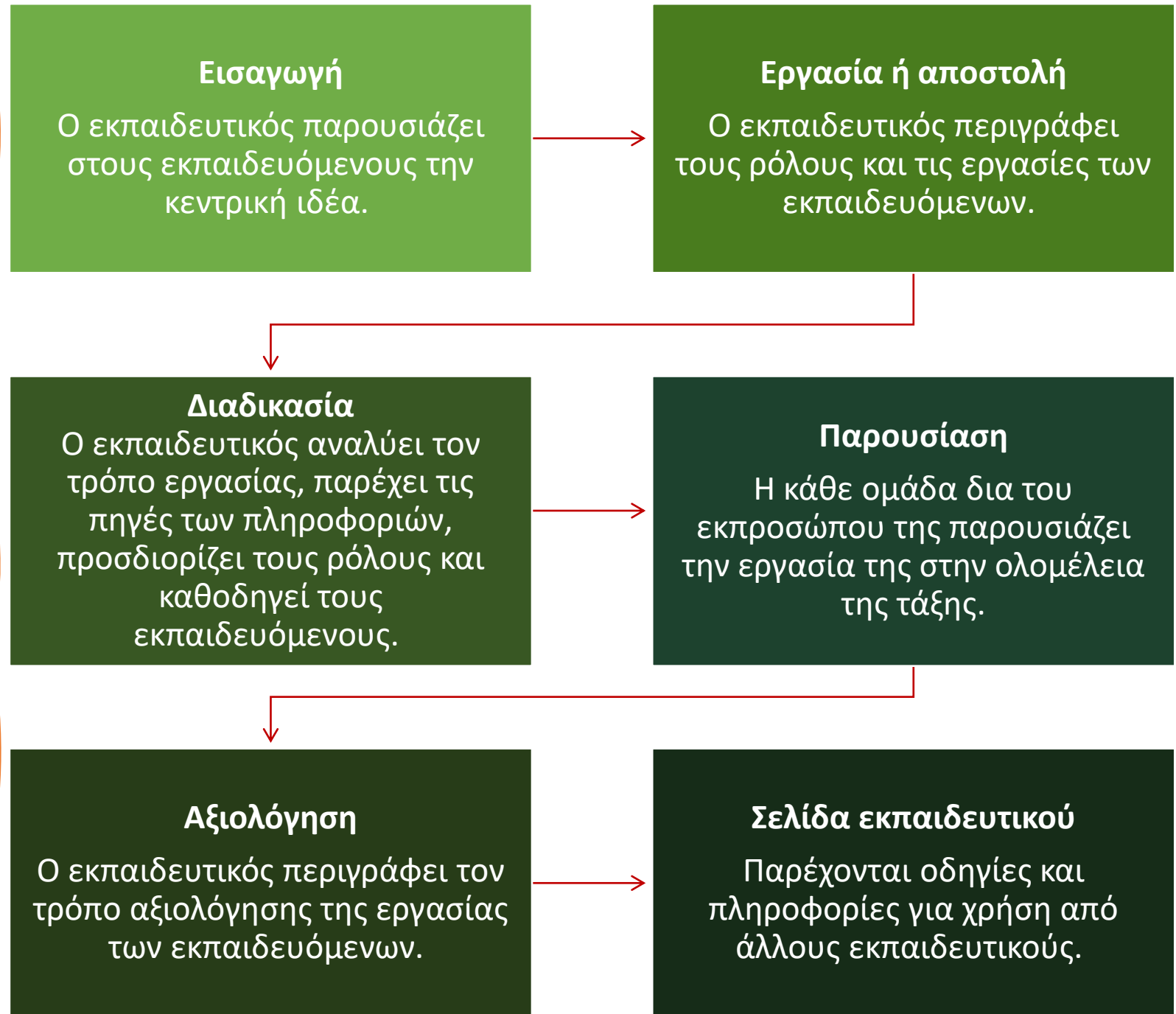
Επιλογή πηγών από το διαδίκτυο

Ο εκπαιδευτικός προτείνει συγκεκριμένες, έγκυρες ιστοσελίδες σε ιστότοπους με συναφή, επίκαιρη πληροφορία, ώστε να αποφεύγεται ο αποπροσανατολισμός των εκπαιδευομένων και η σπατάλη χρόνου.

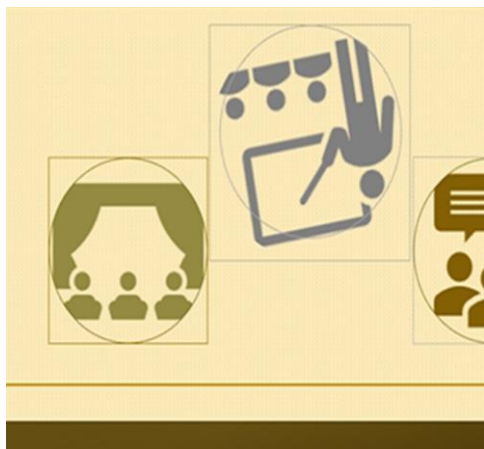
2

Ανάθεση ρόλων σε ομάδες εκπαιδευομένων ή σε κάθε μαθητή, σύμφωνα με τα ζητήματα που θέτει το σενάριο.

Δομή ιστοεξερεύνησης

Αντεστραμμένη τάξη

Στο πρώτο στάδιο ο μαθητής προετοιμάζεται εκτός τάξης.

Ύστερα στην τάξη ο μαθητής εμβαθύνει στο θέμα, εξασκείται, λύνει προβλήματα.

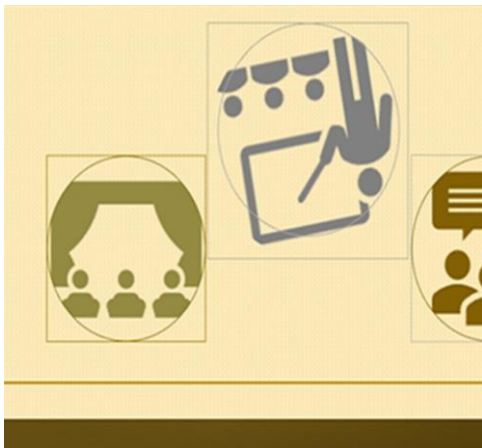
Συνεργάζεται με συμμαθητές.

Ο εκπαιδευτικός παρέχει υποστήριξη και βοήθεια.

Εκτός τάξης ο μαθητής:

- Έχει πρόσβαση σε δικτυακές πηγές
- Παρακολουθεί ψηφιακό υλικό, βιντεομαθήματα, βίντεο
- Χρησιμοποιεί λογισμικά, ψηφιακούς εκπαιδευτικούς πόρους

Αντεστραμμένη τάξη

Στην τάξη ο μαθητής:

- Συνεργάζεται με τους άλλους μαθητές ως ομάδα για την εμβάθυνση στο θέμα, με την απόκριση σε ερωτήματα, την επίλυση προβλήματος, με την χρήση φύλλου εργασίας, το οποίο του παρέχεται από τον εκπαιδευτικό
- Χρησιμοποιεί λογισμικά, ψηφιακούς εκπαιδευτικούς πόρους
- Παρουσιάζει το έργο που παρήγαγε κάθε ομάδα.

Από απόσταση :

- Χρήση συστημάτων διαχείρισης μαθήματος
- Συνεργασία μέσω forum.
- Αξιοποίηση συμμετοχικού ιστού.

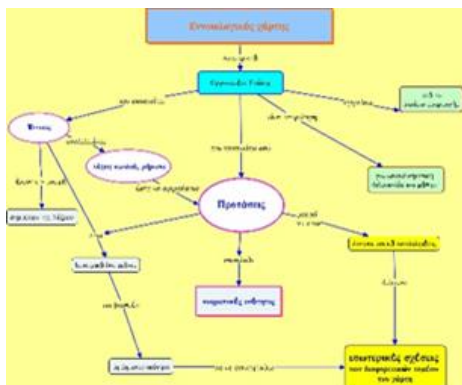
Εννοιολογική Χαρτογράφηση και Εννοιολογικός Χάρτης

Αναπτύχθηκε από τον J. Novak το 1984, ο οποίος βασίστηκε στη θεωρία της μάθησης με νόημα (meaningful learning) του Ausubel το 1978.

Η διαδικασία κατασκευής ενός χάρτη καλείται **εννοιολογική χαρτογράφηση**.

Ο Εννοιολογικός χάρτης (ΕΧ) αποτελεί μια διαγραμματική αναπαράσταση της γνώσης του δημιουργού του.

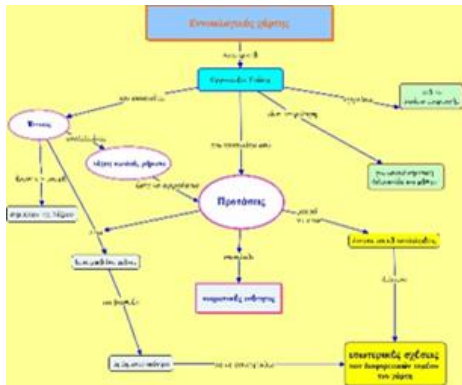
Αποδίδει με σύντομες προτάσεις τις σχέσεις εννοιών μεταξύ τους.

Εννοιολογική Χαρτογράφηση και Εννοιολογικός Χάρτης

Βασικά συστατικά στοιχεία του ΕΧ αποτελούν:

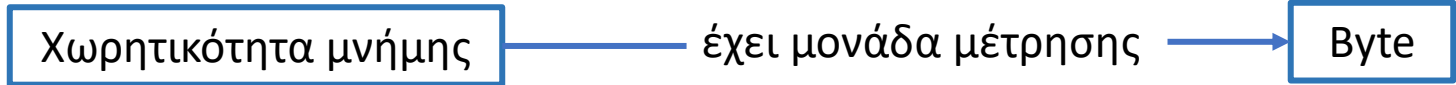
Οι **κόμβοι**: αναπαριστούν τις **έννοιες** (αντικείμενα ή γεγονότα) και κάθε κόμβος έχει μια ετικέτα.

Οι **σύνδεσμοι**: προσδιορίζουν τις **σχέσεις** μεταξύ των εννοιών περιγράφοντας πώς μια έννοια συνδέεται με μια άλλη.

Κεντρική έννοια: η βασική έννοια, που περιγράφεται από τις έννοιες στις οποίες αναλύεται (συνήθως απεικονίζεται στην κορυφή του χάρτη).

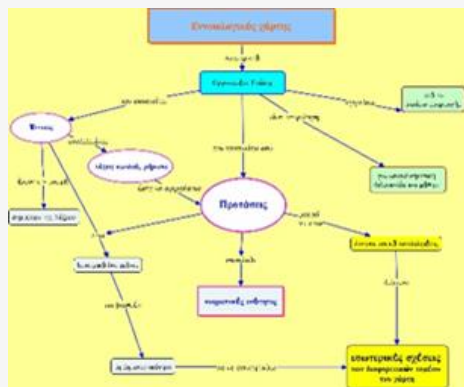
Η τριάδα **Έννοια-Σύνδεσμος-Έννοια** δημιουργεί μια **πρόταση** π.χ.

Εννοιολογικός Χάρτης στην διδασκαλία

Ο ΕΧ σε συνδυασμό με άλλες τεχνικές (π.χ. εισήγηση, ερωταποκρίσεις, συζήτηση, ομάδες εργασίας) στη διδασκαλία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως:

- οργανόγραμμα του μαθήματος, π.χ. παρουσίαση του πλάνου του γνωστικού αντικειμένου
- παρουσίαση της σχεδίασης μιας διδασκαλίας, όπου θα απεικονίζονται οι στόχοι, το περιεχόμενο, οι διδακτικές τεχνικές, το εποπτικό υλικό
- χρονοπρογραμματισμός της διδασκαλίας
- εισαγωγικός χάρτης
- χάρτης με δυναμική ανάπτυξης, συμπλήρωσης
- χάρτης ανακεφαλαίωσης και επανάληψης
- χάρτης αξιολόγησης.

Παίξιμο Ρόλων

Συνδυάζει την ενεργητική συμμετοχή με τη συνεργατική και βιωματική μάθηση.

Ομάδα εκπαιδευόμενων αναλαμβάνει την αναπαράσταση μιας λειτουργίας ή ενός γεγονότος ή φαινομένου.

Η τεχνική περιλαμβάνει τρία στάδια:

Παίξιμο Ρόλων

1. Προετοιμασία της δραστηριότητας:

- καθορισμός διδακτικών στόχων, γενικό πλαίσιο της δραστηριότητας
- ποιος θα είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ειδικοί ρόλοι των εκπαιδευόμενων
- πόσος χρόνος θα διατεθεί για το παιχνίδι, ποιος χώρος θα χρησιμοποιηθεί
- αναλυτικές οδηγίες για κάθε ρόλο καθώς και για το πλαίσιο διεξαγωγής της δραστηριότητας

Παίξιμο Ρόλων

2. Εκτέλεση της δραστηριότητας:

- ανάθεση ρόλων σε συγκεκριμένους εκπαιδευόμενους, με εθελοντική συμμετοχή εκπαιδευόμενων
- περιγραφή στους συμμετέχοντες του πλαισίου της δραστηριότητας
- πραγματοποίηση της δραστηριότητας στην τάξη

3. Συζήτηση και αξιολόγηση της δραστηριότητας:

μπορεί να πραγματοποιηθεί με συγκεκριμένες ερωτήσεις ή με ένα κατάλληλο φύλλο εργασίας.

ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΕΛΛΟΥ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΚΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ομαδοσυνεργατικές διδασκτικές τεχνικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας

Ηλεκτρονικό βιβλίο στο ανοικτό αποθετήριο
τριτοβάθμιας εκπαίδευσης «Κάλλιπος»

Μπέλλου, Ι., & Μικρόπουλος, Α. (2023).

*Ομαδοσυνεργατικές διδασκτικές τεχνικές στην
τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση ψηφιακής
τεχνολογίας. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές
Εκδόσεις.*

<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/9961>.

Τεχνική διδασκαλίας «εργασία σε ομάδες»

Η ομαδική και συνεργατική μάθηση αποτελούν διδακτικά μοντέλα, που εντάσσονται στις κοινωνιογνωστικές θεωρίες μάθησης.

Η δημιουργία της ομάδας αποτελεί το σημείο εκκίνησης για κάθε ομαδικό και συνεργατικό διδακτικό μοντέλο. Η ομάδα συμβάλλει στην ενεργή συμμετοχή όλων των εκπαιδευόμενων με τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του εκπαιδευτικού.

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ομάδας συνοψίζονται ως:

Οργάνωση και σύνθεση Προτείνονται ανομοιογενείς ομάδες με μέλη διαφορετικών δεξιοτήτων και ενδιαφερόντων.

Αριθμός μελών: Εξαρτάται από την ηλικία των εκπαιδευόμενων, τις νοητικές και κοινωνικές τους δεξιότητες και τον όγκο της εργασίας που έχουν να εκτελέσουν. Γενικά ομάδες με 3-6 μέλη αποκτούν δομή, προσδιορίζονται οι ρόλοι και υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών.

Συλλογική αντίληψη: Τα μέλη της ομάδας συνειδητοποιούν ότι ανήκουν σε μια ομάδα, η οποία έχει έναν συγκεκριμένο στόχο, αλληλεπίδραση και επικοινωνία, αλληλεξάρτηση, ατομική και συλλογική ευθύνη.

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Όταν εφαρμόζεται η τεχνική διδασκαλίας «Εργασία σε ομάδες» οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες, πραγματοποιούν δραστηριότητες-ασκήσεις, οι οποίες συνδέουν την θεωρία με την πράξη. Ανταλλάσσουν απόψεις, αλληλεπιδρούν, επιλύουν προβλήματα, καταλήγουν σε συμπεράσματα και ως αποτέλεσμα της συνεργασίας δημιουργούν ένα έργο, το οποίο παρουσιάζουν στην ολομέλεια ώστε να προκαλείται συζήτηση.

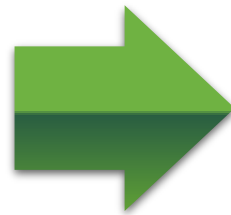
Στόχο αποτελεί η καλλιέργεια δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας καθώς και η διεξοδική επεξεργασία του θέματος που εξετάζεται.

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Με την εργασία σε ομάδες ενθαρρύνεται η ενεργή συμμετοχή στη διαδικασία του μαθήματος, η έκφραση διαφορετικών ιδεών, η ανταλλαγή απόψεων, η επικοινωνία ανάμεσα στους μαθητές, ο σεβασμός των άλλων μελών και η στήριξη όλων των μελών της ομάδας.

Το τμήμα χωρίζεται σε ομάδες κατά προτίμηση τεσσάρων ατόμων κατά μέσο όρο, ανάλογα όμως με το πλήθος των εκπαιδευόμενων που συμμετέχουν και με τον χρόνο, ώστε να μπορέσουν μέσα στον διαθέσιμο χρόνο όλες οι ομάδες να παρουσιάσουν στην ολομέλεια το έργο που παρήγαγαν.

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Οι ομάδες για να λειτουργούν αποτελεσματικά ενδείκνυται να περιλαμβάνουν άτομα με διαφορετικά χαρακτηριστικά στις γνώσεις, απόψεις, εμπειρίες και φύλο.

Μπορεί να διατηρούνται σταθερές για ευκολότερη διαχείριση μεγάλου αριθμού συμμετεχόντων ή να μεταβάλλουν τη σύνθεσή τους ανάλογα με το αντικείμενο διδασκαλίας και τους διδακτικούς στόχους.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι να λειτουργεί ως παράγοντας υποστήριξης, καθοδήγησης, ως συνεργάτης των μαθητών.

Στην αρχή οργανώνει, συντονίζει και καθοδηγεί, φροντίζει ώστε όλοι να κατανοούν τον επιμέρους και τον κοινό στόχο, βοηθά κατά την διάρκεια της εργασίας όποια ομάδα ζητά επεξήγηση ή διευκρίνιση.

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Συμβάλλει στη δημιουργία ενός θετικού κλίματος, που προωθεί το ενδιαφέρον για την εργασία, την συλλογικότητα και παράλληλα την αυτενέργεια, περιορίζοντας σταδιακά τις παρεμβάσεις του. Κατά την παρουσίαση των έργων των ομάδων στην ολομέλεια οργανώνει την συζήτηση υποστηρίζει την παρουσίαση και ενθαρρύνει με επιβράβευση όλους τους ομιλητές και τις ομάδες που παράγαν ποιοτικό έργο.

Οι ομάδες εργασίας είναι μια από τις συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές που προτιμούν με μεγαλύτερη συχνότητα οι εκπαιδευτές ενηλίκων.

Πρόκειται για μια τεχνική που διακρίνεται αφενός από την ευκολία εφαρμογής και αφετέρου από τον υψηλό βαθμό ενεργοποίησης των εκπαιδευομένων (εφόσον χρησιμοποιηθεί σωστά).

Διεξαγωγή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε βήματα

1^ο βήμα: Οργάνωση ομάδων

Οργάνωση ομάδων, με βάση:
τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων,
το διαθέσιμο χρόνο,
τη φύση του διδακτικού αντικειμένου και
την αξιοποίηση των δεδομένων του χώρου.

2^ο βήμα: Διατύπωση στόχων

Γνωστοποίηση διδακτικών στόχων:

Οι στόχοι διατυπώνονται με σαφήνεια με βάση τις
διάφορες ταξινομίες στόχων, όπως του Bloom κτλ.

Διεξαγωγή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε βήματα

3^ο βήμα:

Καθορισμός χρονικής διάρκειας, διαδικασιών συνεργασίας και τρόπων επικοινωνίας

Αποσαφηνίζεται ο τρόπος που αναμένονται να εκφραστούν οι απαντήσεις, πως θα γίνει η καταγραφή, με σύνθεση προτάσεων και εργασιών των μελών, πως μπορεί να οργανωθεί η συνεργασία αποτελεσματικά, πως θα γίνεται η παρουσίαση του τελικού πονήματος κάθε ομάδας στην ολομέλεια, από τους εκπρόσωπους της έναν ή περισσότερους.

Διεξαγωγή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε βήματα

4^ο βήμα: Επεξεργασία διδακτικού αντικείμενου

Παρουσίαση δεδομένων για το διδακτικό αντικείμενο από τον εκπαιδευτικό.
Διατύπωση του ζητούμενου με τρόπο που περιορίζει τον πλατειασμό στην απάντηση, αποφεύγοντας γενικότητες.

Ανάθεση εργασίας με πολύ συγκεκριμένα στοιχεία που θα αποτελέσουν την βάση για την σύνθεση της απάντησης. Μπορεί να γίνει καταμερισμός του έργου και κατανομή εργασιών μιας ομάδας σε υποομάδες και όταν είναι δυνατό να ορίζονται με αυτοδιαχείριση.

Διεξαγωγή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε βήματα

5^ο βήμα: Καθοδήγηση της ομαδικής εργασίας

Οι ομάδες χρησιμοποιούν ένα κοινόχρηστο έγγραφο που έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός στο Google Drive και το έχει κοινοποιήσει στους μαθητές.

Είτε στην αίθουσα είτε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί στον ψηφιακό χώρο των ομάδων την πορεία των εργασιών και όταν ζητηθεί, παρέχει υποστήριξη με διευκρινίσεις και κατευθύνσεις στις μαθησιακές και συνεργατικές δραστηριότητες των εκπαιδευόμενων.

Στην συνέχεια οι υποομάδες συζητούν την εργασία τους μαζί στην ομάδα, κάνουν τροποποιήσεις, βελτιώσεις και έπειτα με σύνθεση απόψεων συντάσσεται η συνολική εργασία της ομάδας.

Διεξαγωγή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε βήματα

6^ο βήμα: Παρουσίαση της κάθε εργασίας στην ολομέλεια

Με το τέλος του προκαθορισμένου χρόνου θα έχει ετοιμαστεί το τελικό πόνημα, κείμενο ή παρουσίαση, κάθε ομάδας.

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο διδάσκων θα παραχωρήσει στον εκπρόσωπο της ομάδας το δικαίωμα να ενεργήσει ως παρουσιαστής, μέσα στην πλατφόρμα εκπαίδευσης που χρησιμοποιείται, είτε το αποτέλεσμα θα σταλεί στο email του εκπαιδευτικού.

Στη συνέχεια γίνεται η παρουσίαση στην ολομέλεια από τους εκπροσώπους της κάθε ομάδας

Ακολουθεί η απόκριση κάθε μιας ομάδας σε ερωτήσεις και συζήτηση. Κρίνεται απαραίτητο να πραγματοποιείται κάθε φορά η παρουσίαση από όλες τις ομάδες, γιατί έτσι αυξάνει η συλλογική ευθύνη και δημιουργείται κίνητρο για συναγωνιστική δημιουργία στις ομάδες.

Διεξαγωγή ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε βήματα

7^ο βήμα: Ακαδημαϊκή και μεταγνωστική αξιολόγηση

Αξιολόγηση εργασίας:

Αξιολογείται το κατά πόσον οι μαθητές πέτυχαν τους στόχους που είχαν τεθεί αρχικά.

Τα κριτήρια πρέπει να είναι σαφή, εκ των προτέρων καθορισμένα και να συμμετέχουν στην αξιολόγηση όλες οι ομάδες και ο εκπαιδευτικός.

Η συλλογική προσπάθεια δίνει περισσότερες δυνατότητες για μεταγνωστική ανάλυση.

Τεχνική διδασκαλίας «Εργασία σε ομάδες» σε διαφορετικές εφαρμογές

Η τεχνική διδασκαλίας «Εργασία σε ομάδες» πραγματοποιείται με την κατανομή των μαθητών σε υποομάδες και στην επεξεργασία ενός πολύ συγκεκριμένου ζητήματος, σε προκαθορισμένα από τον εκπαιδευτή χρονικά όρια.

Η τεχνική διδασκαλίας «εργασία σε ομάδες» περιλαμβάνει διάφορες υποκατηγορίες.

Ο Jaques (2004) αναφέρει περισσότερες από πενήντα διαφορετικές περιπτώσεις έργου για τις ομάδες.

Ενδεικτικά ορισμένες από αυτές:

Τεχνική διδασκαλίας «Εργασία σε ομάδες» σε διαφορετικές εφαρμογές

- Σχολιασμός μιας παρουσίασης, συνήθως ως συνέχεια της εισήγησης του εκπαιδευτή
- Εξαγωγή των βασικών σημείων ενός κειμένου ή μιας οπτικής παρουσίασης
- Διατύπωση απόψεων για ένα ζήτημα
- Συγκέντρωση πληροφοριών από διάφορες πηγές
- Συζήτηση σχετικά με απορίες - διατύπωση καταλόγου αποριών και πιθανών απαντήσεων
- Δημιουργία καταλόγων με ομοιότητες και διαφορές
- Δημιουργία κατηγοριών
- Συμπλήρωση «κενών» σε ένα κείμενο
- Συζήτηση επί κοινών προβληματισμών
- Σύγκριση και αντιπαραβολή στοιχείων
- Αποσαφήνιση ενός προβλήματος ή ζητήματος
- Σύγκριση ή/και αναζήτηση χαρακτηριστικών ενός θέματος.

Τεχνική διδασκαλίας «Εργασία σε ομάδες» σε διαφορετικές εφαρμογές

Εμείς εφαρμόζουμε μερικές από τις παραπάνω περιπτώσεις εργασίας σε ομάδες, οι οποίες είναι:

- εργασία σε ομάδες: Επιλογή και συνοπτική διατύπωση των βασικών σημείων ενός κειμένου
- εργασία σε ομάδες: Παραγωγή και διατύπωση ιδεών πάνω σε ένα ζήτημα, για παράδειγμα: Στοχοθεσία κατά Bloom στο εισαγωγικό κεφάλαιο της Ενέργειας
- εργασία σε ομάδες: Τεχνική συνεργατικής συναρμολόγησης-παζλ, για παράδειγμα το θέμα: Πολλαπλή νοημοσύνη
- εργασία σε ομάδες: βιβλιογραφική ανασκόπηση σε πρακτικά συνεδρίων.

Διδακτικοί στόχοι κατά την ομαδοσυνεργατική προσέγγιση

Γνωστικοί διδακτικοί στόχοι

Μετά τη χρήση της τεχνικής Εργασία σε ομάδες οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να:

- κατανοούν και αναπαριστούν διαδικασίες που ακολουθούνται κατά την διεξαγωγή της ομαδοσυνεργατικής τεχνικής, ώστε να μπορούν να την αναπαράγουν και να την μεταφέρουν σε άλλα πλαίσια
- εκφράζουν την γνώμη τους στους άλλους και να αντιπαραθέτουν τις απόψεις τους για το υπό μελέτη αντικείμενο
- διατυπώνουν τις απόψεις τους πάνω στο περιεχόμενο ευθύνης τους με επιχειρήματα και να συζητούν με ευελιξία
- επιλέγουν σημαντικά σημεία του περιεχομένου που μελετούν
- εμβαθύνουν σε ορισμένο τμήμα του μελετώμενου θέματος
- κατηγοριοποιούν και συσχετίζουν τις προτάσεις των μελών στο πλαίσιο κάθε ομάδας
- συνδυάζουν απόψεις και να τις αναδιατυπώνουν για να δημιουργήσουν μια νέα κοινά αποδεκτή έκφραση απόψεων στο πλαίσιο κάθε ομάδας
- συνθέτουν το ολοκληρωμένο περιεχόμενο του μελετώμενου θέματος.

Συναισθηματικοί διδακτικοί στόχοι

Οι εκπαιδευόμενοι με αποτελεσματική συνεργασία για τη δημιουργία ενός συλλογικού έργου αναμένεται να:

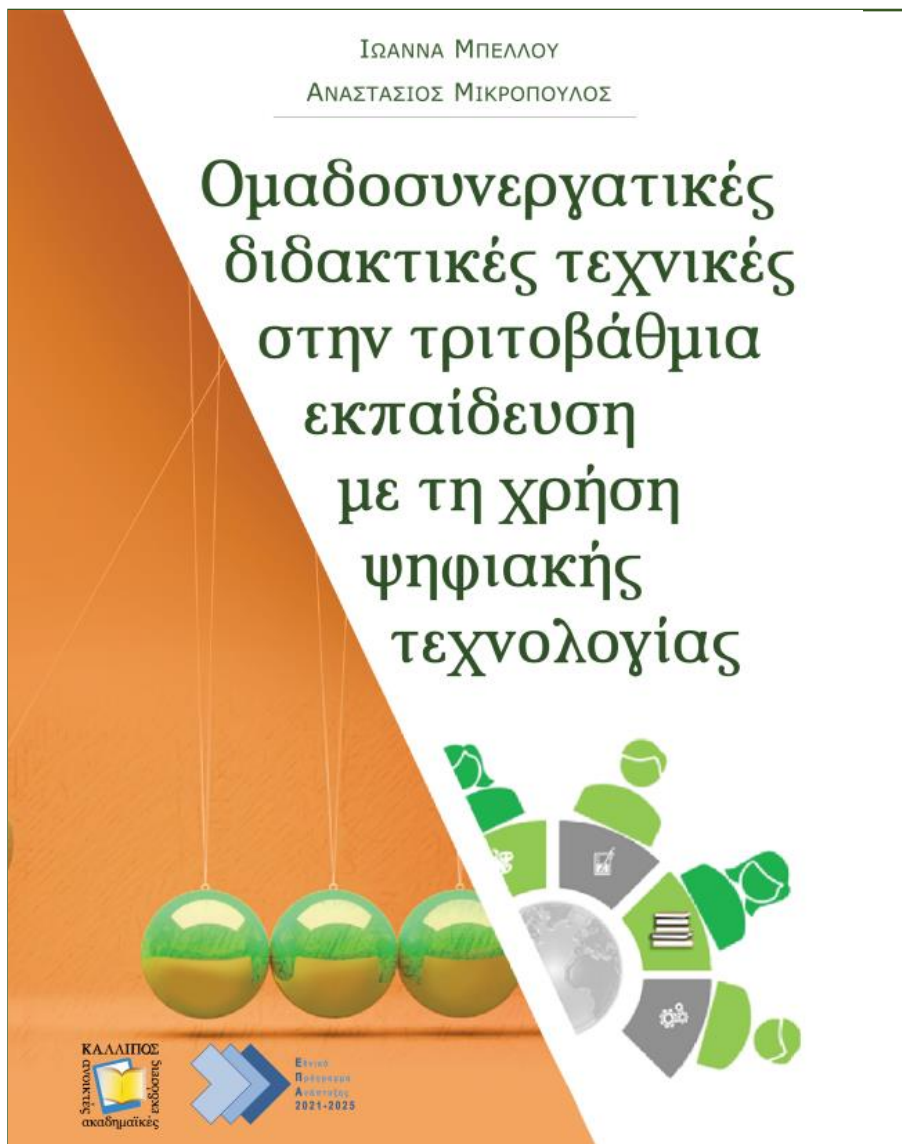
- οργανώσουν την ομάδα τους και να συνεργαστούν αρμονικά για να παράγουν αξιόλογο αποτέλεσμα
- διερωτηθούν για την άποψή τους, σε ορισμένες περιπτώσεις να την αμφισβητήσουν
- εκτιμήσουν άλλες περισσότερο αποτελεσματικές ιδέες
- παραδεχτούν όσες φαίνονται καλύτερες και στην συνέχεια να τις υποστηρίξουν
- ενθαρρυνθούν να εφαρμόσουν αυτό που η ομάδα προτιμά και αποδέχεται
- προάγουν τη συλλογική τους ευθύνη ως μέλη της ομάδας
- αυξήσουν το ενδιαφέρον τους για την ομαδοσυνεργατική μάθηση.

Ψυχοκινητικοί διδακτικοί στόχοι

Οι εκπαιδευόμενοι κατά την εργασία τους σε ομάδες προβλέπεται να:

- Εργάζονται με αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση μέσα στις ομάδες για την επίτευξη κοινών στόχων.
- Καλλιεργούν συνεργατικές δεξιότητες, έχοντας ίσες ευκαιρίες για επιτυχία, επιδεικνύοντας προσωπική και συλλογική ευθύνη.
- Επιλέγουν προτάσεις, επιλύουν διαφωνίες.
- Οργανώνουν κατάλληλα απαντήσεις και να τις καταγράφουν με ακρίβεια και ταχύτητα.
- Δημιουργούν μηχανισμούς για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως ο τρόπος έκφρασης και παρουσίασης.
- Συνθέτουν ικανοποιητικά το τελικό αποτέλεσμα.
- Παρουσιάζουν το τελικό έργο τους στο κοινό της τάξης.
- Αναπτύσσουν την αίσθηση ότι εκπροσωπούν και υποστηρίζονται από την ομάδα, αποφεύγοντας την έκθεση σε ατομικό επίπεδο, που ίσως προκαλούσε αντιδράσεις και έλλειψη αποδοχής από το σύνολο.
- Εμφανίζουν συναγωνιστικό πνεύμα και ενδιαφέρον για να παρουσιαστεί το έργο κάθε ομάδας στην ολομέλεια.

Μπέλλου, Ι., & Μικρόπουλος, Α. (2023).

Ομαδοσυνεργατικές διδακτικές τεχνικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας [Προπτυχιακό εγχειρίδιο].

Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.

<https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-277>.

<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/9961>.